INCOMPATIBILITĂȚI DE OCUPARE A FUNCȚIEI PUBLICE

Alexandrina STAROV,

studentă, anul II, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

CZU: 351.082.5:342.51 alexandrinastarov@gmail.com

În societățile democratice, funcția publică reprezintă o verigă esențială în mecanismul guvernării, având un impact semnificativ asupra implementării politicilor și a serviciilor publice. Incompatibilitățile de acces la funcția publică pot fi rezultatul unor preocupări etice, a conflictelor de interese sau chiar a neajunsurilor sistemului politic. Incompatibilitățile de acces la funcția publică pot fi definite ca fiind un set de situații în care există conflicte de interese sau împiedicări legale ce restricționează capacitatea unei persoane de a ocupa o anumită funcție publică. Aceste incompatibilități pot fi de natură legală, etică sau de altă natură, iar abordarea lor corectă și eficientă este esențială pentru asigurarea integrității și eficienței instituțiilor publice.

Conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române, „incompatibilitate este interzicerea (prevăzută de lege) de a cumula două funcții, atribuții care, prin caracterul lor sunt contradictorii". În literatura de specialitate, această accepțiune se identifică mai mult cu referire la „condiții restrictive de încadrare în anumite posturi a unor persoane" [1].

Necesitatea reglementării regimului juridic al incompatibilităților relevă din principiul fundamental al separației puterilor în stat, consacrat în Constituția Republicii Moldova. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 6 din legea supremă, „În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției" [2]. Respectiv, toate ramurile puterii de stat trebuie să-și desfășoare activitatea în strictă concordanță cu rigorile constituționale astfel încât nici un reprezentat al unei puteri să nu comită imixtiuni sau să nu-și aroge atribuțiile altei puteri. Complementar, Constituția Republicii Moldova reglementează la articolele 70; 81; 99; 116 și 139, regimul juridic al incompatibilităților în privința exercitării mandatului de deputat, de Președinte al Republicii Moldova, membru al Guvernului, precum și a funcțiilor de judecător și judecător al Curții Constituționale.

Legislația națională în vigoare definește atât incompatibilitatea privind funcționarii publici, cât şi incompatibilitatea privind demnitarii publici. Regimul incompatibilităților funcționarilor publici este reglementat de art.25 din Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică şi statutul funcționarului public. Conform acestui articol, funcția publică impune anumite incompatibilități și restricții pentru funcționarii publici. Acestea includ interdicții asupra exercitării altor funcții publice în afară de cea pentru care au fost numiți, precum și restricții referitoare la desfășurarea de activități remunerate în cadrul autorităților publice sau în alte domenii precum sectorul privat sau proiecte internaționale, cu excepția unor situații specifice și strict reglementate de lege. Cumularea de atribuții este permisă doar în condițiile stabilite prin act administrativ al conducerii respectivei autorități publice. În cazul în care un funcționar public se află în situație

de incompatibilitate şi nu remediază această situaţie în termenul prevăzut, el poate fi destituit din funcţie. Prin Legea nr.199 din 16.07.2010, cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică, în art.12, alin (1), se menţionează că demnitarul nu este în drept să desfăşoare orice altă activitate remunerată, cu excepţia activităţilor didactice şi ştiinţifice. Prin urmare, demnitarul public poate desfăşura suplimentar doar activităţi didactice şi ştiinţifice, alte funcţii şi activităţi fiind incompatibile cu funcţia de demnitate publică exercitată. Alin.(2) din acelaşi articol stipulează că prevederile alin.(1) nu se aplică în cazul în care Constituţia sau legea specială care reglementează activitatea demnitarului conţine prevederi referitoare la situaţia de incompatibilitate specifică a demnitarului respectiv ori prevederi referitoare la o situaţie similară.

Funcţionarii publici obligatoriu trebuie să deţină calitatea de subiect al declarării averii şi intereselor personale aşa cum este prevăzut la art.3 alin.(1) din Legea nr.133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale. De asemenea, potrivit prevederilor aceleiaşi legi, toate categoriile de subiecţi ai declarării sunt incluşi în Registrul electronic al subiecţilor declarării averii şi a intereselor personale, ţinut de către Autoritatea Naţională de Integritate [3].

Legislaţia naţională foloseşte unele noţiuni cum ar fi: integritatea instituţională şi profesională. Din cele ce urmează:- integritate instituţională reprezintă integritatea profesională a tuturor agenţilor publici din cadrul entităţii publice, cultivată, controlată şi consolidată de către conducător, precum şi toleranţa zero la incidentele de integritate admise de agenţii publici;- integritate profesională este capacitatea agentului public de a-şi desfăşura activitatea profesională în mod etic, liber de influenţă necorespunzătoare şi manifestări de corupţie, cu respectarea interesului public, a supremaţiei Constituţiei Republicii Moldova şi a legii [4].

În concluzie, incompatibilităţile de acces la funcţia publică pot rezulta dintr-o varietate de factori, inclusiv din preocupări etice, conflicte de interese, etc. Aceste restricţii pot avea un impact semnificativ asupra integrităţii, eficienţei şi reprezentativităţii instituţiilor publice. În acelaşi timp, este important să existe mecanisme eficiente de responsabilizare a funcţionarilor publici în cazul încălcării clauzelor de integritate, inclusiv prin răspunderea disciplinară, contravenţională, penală şi civilă. Aceste măsuri contribuie la promovarea unui climat de integritate şi transparenţă în administraţia publică şi la consolidarea încrederii cetăţenilor în instituţiile statului.

Referinţe:

1. ROMANDAŞ, N., Unele reglementări privind impedimentele absolute şi incompatibilităţi legale în procesul exercitării dreptului la muncă. În *Teoria şi practica administraţiei publice*, 2022, (p. 200-205).
2. Constituţia Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 78, art. 140
3. Legea privind declararea averii şi a intereselor personale nr. 133 din 17.06.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 245-246, art. 513
4. Legea privind evaluarea integrităţii instituţionale: nr. 325 din 23.12.2013. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 277-287, art. 586.

Recomandat
***Vladimir BORŞ**, dr., conf. univ.*